

**Приватний вищий навчальний заклад
«Буковинський університет»
Факультет інформаційних технологій та економіки
Кафедра комп'ютерних систем і технологій**

СХВАЛЕНО
на засіданні науково-методичної
ради факультету
протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету ІТЕ
_____/ Тетяна ШТЕРМА/
«___» _____ 2025 р.

СИЛАБУС

обов'язкової навчальної дисципліни

«Безпека життєдіяльності, цивільний захист та охорона праці»

Освітньо-професійна програма:	<u>Комп'ютерні науки</u>
Спеціальність:	<u>Комп'ютерні науки</u>
Галузь знань:	<u>Інформаційні технології</u>
Рівень вищої освіти:	<u>перший (бакалаврський)</u>
Факультет:	<u>Інформаційних технологій та економіки</u>
Мова навчання:	<u>українська</u>
Розробник:	Гусак Олена Михвйлівна – кандидат технічних наук, доцент
Профайл викладача:	https://bukuniver.edu.ua/university/faculties-and-departments/ite-faculty/department-of-computer-systems-and-technologies/
E-mail:	gusakolena17@gmail.com
Консультації:	вівторок з 10.00 до 16.00.

1. Анотація (призначення навчальної дисципліни).

Освітній компонент «**Безпека життєдіяльності, цивільний захист та охорона праці**» є складовою навчального плану підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань **Інформаційні технології** спеціальності **Комп'ютерні науки**, побудована відповідно до вимог Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ECTS) і містить 3 кредити. Форма підсумкового контролю – залік.

У контексті триваючої війни та гібридних загроз дисципліна набуває трансформованого значення, інтегруючи традиційні підходи з новими пріоритетами. Її призначення можна розглядати через чотири ключові вектори: адаптація до воєнних реалій, інтеграція технологій та інновацій, охорона праці в умовах дестабілізації, міждисциплінарність та глобальний контекст. Дисципліна «Безпека життєдіяльності, цивільний захист та охорона праці» формує компетенції, виховує громадянську відповідальність, сприяючи консолідації суспільства в умовах кризи.

Предметом вивчення курсу є правові, організаційні, медичні, екологічні, психологічні, кібернетичні та радіаційні основи безпеки людини, охорона праці, захист населення і критичної інфраструктури в умовах надзвичайних ситуацій і воєнного стану, вплив кліматичних змін та сучасні інновації системи цивільного захисту.

2. Мета та завдання вивчення дисципліни.

Мета курсу – забезпечення студентів глибокими сучасними знаннями теоретичних основ безпеки життєдіяльності і цивільного захисту та формування необхідних у майбутній практичній діяльності фахівців умінь і навичок вирішення завдань захисту людей і середовища їх проживання.

Завдання дисципліни – опанування знаннями, вміннями та навичками, що дозволяють вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- актуальні закони України про цивільний захист, охорону праці, кібербезпеку та їх гармонізацію з європейськими стандартами (зокрема, у контексті євроінтеграції);
- призначення та напрями діяльності ДСНС, протоколи реагування на надзвичайні ситуації (НС), зміни, що відбулися через воєнний стан;
- специфіку ризиків під час воєнного стану: кібератаки, екологічні катастрофи (наприклад, наслідки руйнування гідротехнічних споруд), хімічні/радіаційні аварії, а також триваючі військові загрози;
- базові механізми захисту даних;
- роль громадянина у забезпеченні національної безпеки, зокрема через волонтерську діяльність або участь у громадських ініціативах.

вміти:

- орієнтуватися у використанні сучасних інструментів: дрони для моніторингу, мобільні додатки з попередженням про НС (наприклад, «Дія»), системи штучного інтелекту для прогнозування ризиків;
- ефективно діяти під час надзвичайних ситуацій: при евакуації населення, надання першої допомоги (включаючи психологічну підтримку);
- використовувати індивідуальні засоби захисту (протигази, захисні костюми), працювати з системами оповіщення;
- брати участь у розробці планів дій для підприємств/громад з урахуванням воєнного стану, енергетичних криз, кіберзагроз;
- аналіз та мінімізація професійних ризиків на виробництві (наприклад, у критичній інфраструктурі);
- діяти в умовах тривоги, обстрілів або інформаційного тиску, надавати психологічну допомогу постраждалим
- застосовувати базові механізми захисту даних, розпізнавати фішингові атаки, використовувати VPN та шифрування в умовах підвищеної кіберактивності;
- ефективно взаємодіяти з органами влади, місцевими громадами та міжнародними організаціями під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
- дотримуватися принципів сталого розвитку, екологічної відповідальності.

3. Пререквізити:

Пререквізитами є базові знання, отримані в межах шкільних курсів з основ безпеки життєдіяльності, природничих наук та правознавства

4. Компетентності та результати навчання.

Під час вивчення дисципліни, відповідно до освітньо-професійної програми, формуються компетентності:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі комп'ютерних наук або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів інформаційних технологій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК13. Здатність діяти на основі етичних міркувань.

ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК14. Здатність застосовувати методи та засоби забезпечення інформаційної безпеки, розробляти й експлуатувати спеціальне програмне забезпечення захисту інформаційних ресурсів об'єктів критичної інформаційної інфраструктури.

СК15. Здатність до аналізу та функціонального моделювання бізнес-процесів, побудови і практичного застосування функціональних моделей організаційно-економічних і виробничо-технічних систем, методів оцінювання ризиків їх проектування.

Програмні результати навчання

РН15. Розуміти концепцію інформаційної безпеки, принципи безпечного проектування програмного забезпечення, забезпечувати безпеку комп'ютерних мереж в умовах неповноти та невизначеності вихідних даних.

РН19. Усвідомлювати роль і розвиток комп'ютерних наук у суспільстві, дотримуватися професійних, моральних, наукових і культурних цінностей, принципів здорового способу життя та відповідально реалізовувати свої права й обов'язки відповідно до цінностей демократичного суспільства й верховенства права в Україні.

5. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Правові основи цивільного захисту України. Основи охорони праці.

Тема 2. Класифікація надзвичайних ситуацій техногенного характеру

Тема 3. Медична допомога в умовах масових надзвичайних подій

Тема 4. Екологічна безпека та управління відходами. Кліматичні зміни та їх вплив на цивільний захист

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Евакуаційні заходи в умовах воєнного стану. Психологічна підтримка населення під час криз.

Тема 6. Кібербезпека в контексті захисту критичної інфраструктури

Тема 7. Радіаційний захист населення

Тема 8. Інновації в системі цивільного захисту

6. Система контролю та оцінювання.

Методи навчання:

- словесні методи (лекція, дискусія, пояснення, розповідь);
- практичні методи (практичні заняття, практичні завдання);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація, презентація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Форми та методи оцінювання:

- усне опитування;
 - письмове опитування;
 - тестування;
 - практичні роботи;
 - контрольні роботи;
 - командні проекти за попередньо сформованими тематиками;
 - презентації проектів (презентація етапів зробленої роботи та всього проекту командою).
- Підсумковий контроль – залік.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за результатами виконання завдань, а також передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів з кожної теми. Формами поточного контролю є усні опитування, тестування, виконання практичних завдань.

Семестрова кількість балів може становити від 0 до 100 балів і визначається як сума балів: отриманих за всі види роботи на практичних заняттях; за виконання самостійної роботи; модульні контрольні роботи, результат підсумкового контролю у формі заліку.

Оцінювання здійснюється за національною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та за шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за шкалою, що використовується у закладі вищої освіти та фахової передвищої освіти	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	5 (відмінно)
B	80-89	4 (добре)
C	70-79	
D	60-69	3 (задовільно)
E	50-59	
FX	35-49	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	1-34	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Поточний контроль		Загальна кількість балів
Модуль I	Модуль II	
50	50	100

Політика академічної доброчесності

Студент зобов'язаний ознайомитися з Положенням про забезпечення академічної доброчесності у ПВНЗ «Буковинський університет» та неухильно його дотримуватися. Текст документа розміщено у відкритому доступі на офіційному сайті університету. В освітньому процесі студент має виявляти дисциплінованість, ввічливість, доброзичливість, чесність і відповідальність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Списування (копіювання тексту) під час виконання письмових робіт заборонені. Самостійні роботи у вигляді рефератів, доповідей, презентацій повинні мати коректні текстові посилання на використані інформаційні джерела. Дозволяється використання інструментів штучного інтелекту за умови дотримання принципів академічної доброчесності.

7. Рекомендована література

1. Конституція України [Текст]: прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>Кодекс законів про працю України [Текст]: затверджений Законом УРСР від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII із наступними змінами // Відом. Верхов. Ради України. – 1971. – № 50. – Ст. 375.
2. Про охорону праці [Текст]: Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2694-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 49. – Ст. 668.
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Текст]: Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV // Офіц. вісн. України. – 1999. – № 40. – Ст. 1901.
4. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення [Текст]: Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4004-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 218.
5. Про затвердження Типового положення про службу охорони праці [Текст]: Наказ Держнаглядохоронпраці від 27.04.2006 р. № 80 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 20. – Ст. 1403.
6. Кодекс цивільного захисту України [Текст]: Закон України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2013. – № 24. – Ст. 218.
7. Про Єдину державну систему цивільного захисту [Текст]: Постанова КМУ від 3 березня 2017 р. № 127 // Офіц. вісн. України. – 2017. – № 25. – Ст. 800.
8. Про затвердження Порядку реагування на надзвичайні ситуації [Текст]: Наказ МНС України від 15.06.2018 р. № 567 // Офіц. вісн. України. – 2018. – № 55. – Ст. 1921.
9. Про внесення змін до Кодексу цивільного захисту України [Текст]: Закон України від 15.03.2024 № 2101-IX // Офіц. вісн. України. – 2024. – № 25. – Ст. 754. (Оновлення процедур реагування на техногенні аварії)
10. Про затвердження Державної цільової програми з підвищення рівня культури безпеки населення на 2025–2030 рр. [Текст]: Постанова КМУ від 10.12.2024 № 987 // Офіц. вісн. України. – 2024. – № 50. – Ст. 2101
11. Ковальчук О.М., Петренко В.І. Сучасні аспекти цивільного захисту в умовах гібридних загроз [Текст]: монографія. – Київ: Вид-во НУЦЗУ, 2024. – 312 с. – ISBN 978-617-8025-44-3. (Аналіз нових викликів у сфері цивільного захисту, включаючи кібербезпеку та екологічні катастрофи)
12. Мельник Р.С., Шевченко А.А. Безпека життєдіяльності: інноваційні підходи [Текст]: навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. – Львів: "Апріорі", 2025. – 254 с. – ISBN 978-966-97512-7-1. (Основи управління ризиками, методи навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях)
13. Гусак О. М., Гусак В. М. *Improvement of forest fire monitoring system by expanding information and technological possibilities of modern quadcopters // Системні дослідження та інформаційні технології.* – 2021. – № 3. – С. 33–46. – DOI: 10.20535/SRIT.2308-8893.2021.3.03. – ISSN 1681–6048.

Додаткова

14. Гриценко І.В. "Ефективність систем раннього попередження в контексті цивільного захисту України" [Текст] // Вісник Національного університету цивільного захисту. – 2023. – № 4(21). – С. 45-58. – URL: <http://visnyk.nuczu.edu.ua>
15. Лисенко Т.О., Бойко М.П. "Психологічні аспекти підготовки населення до дій у умовах воєнного стану" [Текст] // Науковий журнал "Безпека людини". – 2024. – № 1. – С. 12-29. – ISSN 2522-5809.

Інформаційні ресурси в інтернеті

16. Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС). Інтерактивний курс з безпеки життєдіяльності [Електронний ресурс]. – 2025. – URL: <https://dnss.gov.ua/elearning> (Онлайн-модулі з евакуації, надання першої допомоги, поведінки під час обстрілів)
17. Савченко О.В. "Цивільний захист у містах майбутнього: досвід ЄС для України" [Електронний ресурс] // Наукова платформа "Цивілізація безпеки". – 2023. – URL: <https://civsec.org.ua/articles/45>